Цана асобнага нумару 10 гр.

БЕЛАРУСЬ ПРАЦЫ

Орган Беларускае Нацыяналістычнае Сябрыны.

№ 5 | Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Баровая 7-а, 2 | ВІЛЬНЯ, 26-га траўня 1934 г. | Выходзіць непэрыёдычна | ГОД I

Польскім палітыкам пад развагу.

Наводле польскай працы „Informator Społeczno-gospodarczy m. Wilna oraz Województw Białostockiego, Nowogródzkiego, Poleskiego i Wileńskiego“ Wilno 1933 г., на пералічаных землях пражывае 5.106 893 жыхараў. Калі-ж узяць з гэтае лічбы якіх 60 прац. на кардынальнае мінімум насельніцтва каранного, то выйдзе, што ў Зах. Беларусі пражывае 3 мільёны а мо і больш адных толькі беларусаў, што будзе вынесіць 10 прац. ўсяго насельніцтва сучаснае Польшчы. Здавалася-бы, гэтая лічба зьяўляецца настолькі паважнай, што польскія палітыкі павінны былі-б свае адносіны да беларусаў і іх нацыянальна-культурнага жыцьця абаперці на рэчовай і кансэквэнтнай праграме. Аднак, такога вырашэньня справы мы ня бачым `яшчэ і да сяньня, хоць-жа за шаснаццаць гадоў існаваньня незалежнай Польшы, можна ўжо было пераканацца, што справа беларускага адраджэньня гэта ня нейкая штучная фікцыя, але явішча вельмі паважнае ў дзяржаўным і міжнародным жыцьці. Явішча, якое ніякім чынам ня можна ўціскаць у рамкі штучных ды сэзонных лёкалізмаў ці рэгіяналізмаў, а тымбольш зусім нэгаваць яго істнаваньне. Зразумела, польскім палітыкам і палітыцы хацелася-бы Зах. Беларусь бачыць толькі як „Polskie Kresy Wschodnie“ а справу беларускага адраджэнскага руху лічыць за явішча не істнуючае, каб такім чынам менш ускладнівалася нутраная дзяржаўная палітыка Польшчы. Аднак, палітыка гэта не над‘земны рамантызм, але хутчэй наземная матэматыка, якая апэруе толькі канкрэтна дадзенымі велічынямі і абапіраецца на сухім і безпачуцьцёвым вырахунку. Можа і вельмі хацелася-б якому матэматыку, каб два разы два дало пяць, то ўсё роўна-ж будзе толькі чатыры і з гэтым ён мусіць пагадзіцца, або ўжо ўсе свае далейшыя вылічэньні абаперці на велічынях „urojonych“, ці інакш кажучы, будзе будаваць на лёдзе замкі. Вось-жа і сапраўдны палітык павінен лічыцца і апэраваць толькі рэальнымі явішчамі жыцьця, але ніколі тымі, якія яму хацелася-бы бачыць або нябачыць, і якія, папросту кажучы, дзеяць толькі ў яго выабражэньні

Разглядаючы польскі'я адносіны да справы беларускай, у выніку трэба сказаць, што гэныя адносіны зьяўляюцца зусім непалітычнымі. Адны з польскіх палітыкаў істнаваньне і нацыянальна-культурнае жыцьцё беларусаў у Польшчы не прызнаюць, другія быццам і прызнаюць, аднак адносяцца да іх зусім падобна як і тыя, што не прызнаюць. Зразумела, ад гэтага беларуская справа, як явішча гістарычна натуральнае, не загіне і сіла яе навонкавага дзеяньня будзе ўсьцяж і стала пульсаваць жыцьцём, якое і прымушае польскіх палітыкаў рабіць розныя некансэквэнтнасьці, штораз вялікшыя палітычныя і гістарычныя памылкі.

Дзеля больш паўнейшага ўяўленьня тых некансэквэнтнасьцяў, прывядзем тут жменьку фактаў. Гэтак, побач з непрызнаваньнем польскімі палітыкамі беларускае адраджэнскае справы, дзяржава прызнае беларусаў за нацыянальную меншасьць, чаго, відаць, ня трэба было-бы рабіць, калі-б беларусы былі толькі нейкай рэгіянальнай групай, на ўзор нейкіх кашубаў ці „górali“. Упольскіх дзяржаўных вучыцельскіх сэмінарыях (на землях Зах. Беларусі) беларуская мова выкладаецца як прадмет абавязкавы, чаго ізноўжа хіба ня трэба было-бы рабіць, калі-б беларусы былі толькі звычайнымі жыхарамі „Polskich Wschodnich Kresów“, гаворачымі на нелітаратурнай польскай мове, як уважаюць некаторыя польскія палітыкі. „Беларусаў няма“, але разам з тым Бэзпартыйны Блёк Супрацоўніцтва з Урадам выдзяляе з пасярод сваіх паслоў некалькі асоб і творыць групу беларускую, маючую рэпрэзэнтаваць інтарэсы беларускія (у папярэднім сойме былі гэтак два сэнатары і чатыры паслы: Язэп Лойко, Язэп Мокжэцкі, Александр Міхальчук і Ян Шчэрба, а ў сяньняшнім сойме група на чале з пас. Шымоновскім). Падчас апошніх выбараў у самаўрады, 19.150 радных запісалася беларусамі, хоць маглі яны быць і палякамі, будучы залежнымі. У нядаўнай дыскусыі з варшаўскай праваслаўна-мітрапалітальнай прэсай проўрадовая а нават і апазыцыйная польская прэса голасна бароніць правы беларусаў і іх царкоўную традыцыю. Зусім нядаўна выходзіць у беларускім перакладзе праца аб Я. Пілсудскім і гэта „nakładem „Dziennika Urzędowego“ Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego“. Колькі гадоў назад выйшаў славутны лемантар Любіч-Маеўскага. І прыкладаў такіх можна прывесьці шмат.

З гэтага бачым, што беларусы непрызнаюцца толькі тэарытычна, бо ў практыцы гэнае непрызнаваньне, пад ціскам рэчаістасьці, адкідаецца і самы-ж польскія палітыкі „няіснуючую“ беларускую справу намагаюцца навярнуць „w łożysko polskie“. Зразумела і гэнае намаганьне зьяўляецца вынікам „polityki urojonej“, бо-ж раней чым нейкае явішча навярнуць у пэўнае „łożysko“, трэба перадусім гэнае явішча публічна вызнаваць а свае адносіны да яго абаперці на праграме, у пабудове якое мусяць быць прыняты пад увагу дзеяньні сілаў жывое рэчаістасьці, а ў даным выпадку, імкненьні беларускага народу і яго настроі. Праўда, польскія палітыкі цьвердзяць, што гэныя настроі штучныя, што імкненьні народых гушчаў зусім не такія, як гэта прадстаўляе беларуская інтэлігэнцыя. Вялікім падтрыманьнем для такіх поглядаў зьяўляюцца службовыя рапарты правінцыянальных адміністрацыйных урадоўцаў, якія, папросту баючыся за свой кавалак хлеба, усьцяж „posłusznie meldują“, што на „шыпке“ ўсё супакойна. Але трэба памятаваць, што ў імя гэнае пазорнае супакойнасьці ўсе незалежныя імкненьні і настроі заганяюцца ў падзямельлі, дзе ўжо ня вельмі супакойна фэрмэнтуюцца, і яшчэ шпарчэй ператвараюцца ў арганічную ненавісьць, у блесках якое якраз-жа родзіцца і раз‘агняецца імкненьне сэпаратызму.

Возьмем ізноў жменьку фактаў, якія скажуць аб сапраўдным воблічы настрояў і імкненьняў бел. народнае гушчы, пры першай магчымасьці стыхійна вылівающыхся на вонкі.

Колішняя Грамада, выпісаўшая на сваім сьцягу нацыянальнае і сацыяльнае вызваленьне, разрасталася гадзінамі. Вось лічбы таго росту Грамады за сем месяцаў 1926 г.: у чэрвені было 569 сяброў, у ліпені—3114, у жніўні — 12,529, у верасьні—30,828, у кастрычніку — 43,570, у лістападзе—62,092, у сьнежні—66,996 і напрыканцы лік сяброў перавысіў 100 тысяч асоб. Нехта скажа, што гэта ўсё дзякуючы адпаведнай агітацыі. Бязумоўна, агітацыя была, але каб поклічы вызваленьня былі для вёскі чужымі, то не памагла-б ніякая агітацыя, як не памагае яна сяньняшнім польскім арганізацыям, намагаючымся нашу вёску таксама пацягнуць за сабой. Або, у лютым і сакавіку 1925 г. было зложана дэкляарацыяў больш як на 400 бел. школ; ня гледзячы на тое, што падпісчыкі часта мелі вялікія няпрыемнасьці, было зложана з 20 паветаў (на існуючыя 27 у Зах. Беларусі) звыш 30,000 пэтыцыяў, дамагаючыхся беларускае школы. Гэныя настроі не зьмяніліся і да сяньня. Апошні пераліс насельніцтва, з яго ўсімі недацяжкамі і перацяжкамі, выказаў паўтары мільёна беларусаў. З гэтага бачым, што беларуская маса ў 50 прац. зьяўляецца зусім ужо сьведамай. Апошні перапіс праваслаўнага духавенства ў Віленскай Эпархіі выказаў, што блізу 90 прац. духаўнікоў уважае сябе беларусамі, хоць-жа пару гадоў назад іх было ня больш 10 прац. Для асаб стай кар‘еры духаўніка хіба-ж лепш было-б сяньня запісацца палякам, але відаць нейкія магутныя настроі змусілі 90 прац. духавенства залічыць сябе адкрыта беларусамі. Успомнім тут яшчэ і аб тым, як сяньняшнія польскія арганізацыі ў беларускай вёсцы масава ліквідуюцца або, у найлепшым выпадку, упадобніваюцца да „Потёмкінскіх деревень“. Адзначым і тое, як штораз часьцей з польскіх правінцыянальных гімназіяў выходзіць моладзь неспалянізаваная, але якраз нацыянальна моцна загартаваная, роўнем свайго нацыяналізму перавышаючая нават моладзь выходзячую з гімназіяў беларускіх. І ў гэтай плошчы прыкладаў можна было-б прывесьці шмат.

Ясна, можна гэтых фактаў не дацэніваць і па свойму іх тлумачыць, каб усё—ж такі два разы два ды дала пяць. Але вось яшчэ адна жменька фактаў, выразна гаворачых аб нарастаючых настроях, і гэта ўжо не сярод народных гушчаў ці сьведамай бел. інтэлігэнцыі, але сярод тых, хто сябе сяньня яшчэ ня лічыць беларусам. Маем тут на ўвазе т. зв. „krajowców“ і „regjonalistów , якія штораз сьмялей ды зусім шчыра і адкрыта прапаведуюць гістарычна-геаграфічную і культурна-гаспадарчую адасобленнасьць Зах. Беларусі ад рэшты Польшчы, неўзацям захапляючы сваімі ідэямі нават і тых, хто пакліканы да вартаваньня якраз-жа непадзельнасьці сучаснае Польшчы.

У ва ўспомненым ужо „Informatorze“ чытаем: „геаграфічны этнаграфічны і эканамічны характар Паўночна - Ўсходніх зямель шмат у чым адрозьніваецца ад рэшты Рэчыпаспалітай, што ў значнай меры вынікае з геаграфічнай распалогі, клімату і гістарычнае мінуўшчыны гэтых зямель. Найбольш упэўненай граніцай заходняй гэтага абшару, з гледзішча яго адасабленьня ад іншых частак Рэчыпаспалітай, становіць рака Буг“. І ў гэтай плошчы ідуць усе далейшыя разважаньні. Узноў перад намі праца п. н.: „Księga Pamiątkowa Koła Historyków U.S.B. w Wilnie. Wilno 1933“. Ва ўступе, галоўны рэдактар яе, праф. Г. Ловмяньскі кажа, што ў гэтай кніжцы ёсьць 16 артыкулаў і што „большасьць артыкулаў паўстала на ўнівэрсытэцкій лаўцы і становяць скарочаньні або паасобныя раздзелы працаў на дыплёмы, а ўсе разам, зароўна напісаныя ў гістарычных сэмінарыях як і па за імі, выяўляюць зацікаўленнасьць і мэтады, набытыя на Ўнівэрсытэце... яны маюць амаль усе адну супольную рыску, датычаць фактаў і людзей з таго самага абшару—В. Князьства Літоўскага, носяць характар „рэгіянальны“.. у адроджаным Унівэрсытэце спантанічна аджываюць колішнія імкненьні і ўмілаваньні... гістарычныя досьледы канцэнтруюцца на блізкіх землях, маючых пры тым так багатую і прыгожую мінуўшчыну... выдаючы гэтую кнігу, рэдакцыя выражае надзею, што яна адыграе ня толькі ролю памяткі, але таксама прынясе цэўную карысьць у галіве досьледаў над краёвай гісторыяй“. Ад сябе дадамо, што на 16 зьмешчаных артыкулаў, 15 датычаць гісторыі „краёвай . Наагул трэба сьцьвердзіць, што гэныя „краёвыя“ імкненьні і ўмілаваньні штораз шырэй ахопліваюць сабой усе праявы «тутэйшага» жыцьця. Зароўна на старонках «тутэйшае» польскае прэсы, як і ў розных публікацыях усё часьцей і часьцей прамаўляе «рэгіянальнасьць», відаць знаходзячы зразуменьне ў чытача. Сярод «тутэйшага» памешчыцтва наглядаецца дзіўны працэс набліжэньня да беларускае вёскі, гэнае памешчыцтва пачынае штораз часьцей сябе называць ужо ня польскім, але «tutejszem ziemiaństwem». Сярод яго і сярод «тутэйшага» мяшчанства і інтэлігэнцыі родзяцца варожыя настроі да ўсіх нетутэйшых. Штораз часьцей здараецца, калі «тутэйшыя» ўрадоўцы, зразумела пры адпаведных абстав[і]нах, са сьлязамі ў вачох у чыстай беларускай мове прызнаюцца да беларускасьці.

Ясна, пад усімі гэнымі «тутэйшовасьцямі», «краёвасьцямі» ды «рэгіянальнасьцямі» пульсуе прабуджаючаеся беларускае сэрца, якое, яшчэ колькі часу, і аканчальна пазбавіцца ад усіх унасьледаваных, нявольнавяковых асыміляцыйных нар[о]стаў, аб чым сьведчыць само жыцьцё і якраз прыведзеныя намі факты.

Словам, трэба сьцьвердзіць, што, незалежна ад польскага пры-

Сьмерць праф. М. Вяршыніна.

Дня 7 траўня с. г. пасьля цяжкое хваробы памёр у Празе (Чэхаславаччына) праф. Мікола Вяршынін, б. дыплёматычны прадстаўнік Ураду Беларускай Народнай Рэспублікі пры Урадзе Чэхаславацкае Рэспублікі і даўгалетні старшыня Беларускага Загранічнага Архіву ў Празе. Памершы быў усім добра ведамы, як шмат заслужаны культурна-грамадзкі дзеяч і няўтомны барацьбіт за волю Беларусі. Вернаму сыну і байцу вольнае Беларусі—вечная слава й спамін!

знаваньня ці непрызнаваньня, беларускі вызваленчы рух магутна і шпарка ўзрастае на сілах і, што галаўней, гэнага руху сяньня ўжо «не спыніць, не разьбіць, не стрымаць». Вось-жа, памылкі польскіх палітыкаў палягаюць на тым што яны, замест таго, каб пагадзіцца з гэным гістарычна натуральным явішчам жывое рэчаістасьці, замест таго, каб накіраваць свае высілкі на пабудову падставаў пад беларуска-польскае сужыцьцё ў будучыні, гэныя палітыкі сваім непалітычным непрызнаваньнем успомненага руху ды ўзалежніваньнем яго ад «палітыкі» паасобна-лёкальных адміністрацыйных уладаў — зашчэпліваюць яму глыбокую ненавісьць. А гэная ж ненавісьць і недацэнка справы адраджэньня самастойнасьці і дзяржаўнасьці дванадцаці — мільённага беларускага народу можа балюча і на доўга сказацца на польскай палітыцы, і то мо' нават у недалёкай будучыні. І тут польскія палітыкі павінны памятаваць, што хоць увесь гэны працэс адраджэньня праходзіць сяньня мо' неяк і непрыкметна для простага вока, то гэта толькі таму, што агаворваны рух ня мае яшчэ сваіх сапраўдных павадыроў, якія аднак могуць зьявіцца ў кожную хвіліну а тады сіла дзеяньня гэтага руху выльецца на вонкі ва ўсёй, доўга грунтаванай паўнаце. Ізноў-жа польскія палітыкі зусім ня ўчытываюць таго, што народ беларускі мае сваю дзяржаву ўжо сяньня. Праўда, яна паняволена няпрошанымі пратэктарамі ды ўсёцэла ім паслухмяным сучасным беларускім урадам, яна сілай прымушана быць у фэдэрацыі з Расеяй, аднак сяньняшняя беларуская дзяржава лічыцца ў прынцыпе незалежнай. Нічога на сьвеце няма вечнага, таму і яна ў кожную хвіліну можа стацца незалежнай, фактычна. Польскія палітыкі запамінаюць і аб набліжэньні другога і куды гразьнейшага Грунвальду, у якім Літва ніякага значаньня ўжо не адыграе, Украіна ў найлепшым выпадку захавае нэйтралітэт а Маскоўшчыну змусіць маўчаць Японія. Урэшце, трэба памятаць, што аддаляньне пары ажыцяўленьня ідэяў панслявізму будзе балюча сказывацца ў першую чаргу на тых народах, якія сяньня ў грудзёх братніх народаў засеіваюць ненавісьць.

Канчаюы, мусім сказаць, Народ Беларускі з натуры сваей хоча з усімі жыць у згодзе, і чым яна хутчэй настане, тым лепш для яе кантрагэнтаў. Калі-ж аднак яго гэнае жаданьне ня знойдзе зразуменьня, то Народ Беларускі ўмее шчыльна ў самым сабе замкнуцца і яшчэ чакаць, падлічываць свае крыўды ды насьледна ўкараняць пэўныя настроі. І ўжо калісь трудней іх будзе разьвеяць таму, хто толькі па часе пераканаецца, што два разы два дае толькі чатыры.

Беларусы ў Канадзе.

Паводле апошняга статыстычнага перапісу насельніцтва, у Канадзе (Амэрыка) пражывае блізу 20 тысяч беларусаў праваслаўных і звыш 10 тысяч беларусаў каталікоў. Лічбы гэныя зьяўляюцца няпоўнымі, бо значная частка праваслаўных запісалася расейцамі, а каталікоў—палякамі. Таксама было шмат такіх, якія на запытаньне аб нацыянальнасьці, выказываліся месцам свайго паходжаньня, як Віленшчынай, Горадзеншчынай і г. д., і ў выніку былі зачысьлены ў лік палякоў. Куды больш сьведамымі зьяўляюцца украінцы, якіх, напрыклад, на агульны лік 102,389 праваслаўных, запісалася прав. украінцамі 55.386 асоб.

Юбілейны зьезд АБСА.

27 траўня с. г. адбудзецца ў Празе (Чэхаславаччына) чародны гадавы зьезд прадстаўнікоў Аб'яднаньня Беларускіх Студэнскіх Арганізацыяў (АБСА), якое зьяўляецца духовым і фактычным цэнтрам усяго беларускага студэнства. Сёлетні зьезд зьяўляецца юбілейным, бо прыпадае на дзесятыя ўгодкі заснаваньня АБСА.

Распарцэлёўка зямлі ў Зах. Беларусі.

Польскі ўрад абвесьціў пастанову, у сілу якое ў 1935 г. на землях Зах. Беларусі мае быць распарцэлявана *з дзяржаўных* абшараў: у Беласточчыне — 300 га. (гэктараў), у Нав248градчыне—300 га., на Палесьсі — 3.000 га. і ў Віленшчыне — 1.000 га., *з прыватных* абшараў: у Беласточчыне—2.200 га., у Наваградчыне –7.000 г., на Палесьсі—10 000 га. і ў Віленшчыне — 12 000 га.

Змаганьне беларусаў у Літве.

Як ведама, пад Літвой пражывае 40 тысяч беларусаў. Ня гледзячы на ўсе банкетныя песьні аб беларуска-літоўскім сужыцьці, літоўскі ўрад у сваёй дзяржаве вядзе рашучае і безагляднае змаганьне з беларусамі, з іх нацыянальна-культурнымі працамі і ўстановамі. На адчыненьне бел. школы хоць-бы прыватнай, літоўскі ўрад не толькі не дае субсыдыяў, але нават і дазволу. Беларускія дзеці сьведама гэным урадам ськіроўваюцца ў школы расейскія, польскія і часткова літоўскія. Беларусы, і асабліва лепшая частка тутэйшае беларускае інтэлігэнцыі, ня гледзячы на розныя зьдзекі літвіноў, вядуць упорыстае і няраз самаахвярнае змаганьне за свае нацыянальна-культурныя правы. З вялікім сумам прыходзіцца адзначыць, што ў процібеларускай акцыі літоўскага ўраду прымаюць удзел і вырадныя сыны Беларусі. Асабліва нягодную ролю адыгрывае нейкі інжынер К. Душэўскі-Дуж, з дабранай сабе адпаведнай кампаніяй. Яшчэ зусім нядаўна прадстаўнікі беларусаў у Латвіі: К. Езавітаў, М. Дзямідаў і С. Сіцько выяжджалі адумысна ў Літву, каб заклікаць інж Душэўскага спыніць сваю процібеларускую разбіўніцкую работу. І гэны чалавек хоць было і згадзіўся, аднак у хуткім часе сваю згоду перакрэсьліў новымі выступленьнямі грабарства беларускае справы. Апошнімі часамі, калі ўся беларуская інтэлігэнцыя і масы накіравалі ўсе свае высілкі на стварэньне адзіна-беларускага незалежнага фронту ў Літве, і калі гэта ўжо было ў стадыі канчаткавай рэалізацыі, успомнены інж. Душэўскі з загаду літоўскага ураду гэныя намаганьні нягодна ўзрывае. Разам з тым, ён пачынае за літоўскія грошы выдаваць літоўскую часопісь у нейкай «базарнай» беларускай мове (п. н. «Gudu Centras»—Беларускі Асяродак) пры помачы якой сваё разьбіўніцтва намагаецца і пасіліць і апраўдаць. Характэрна, што з усіх беларусаў Зах. Беларусі, Латвіі, Чэхаславаччыны і Літвы гэны чалавек карыстаецца падтрыманьнем толькі з боку аднае „Беларускае Крыніцы“ ў Вільні. Мусім сказаць, што беларускага руху літвіном не спыніць, а вырадным сыном Беларусі —ганьба

Тэрор ва Усходняй Беларусі.

Менская чырвоная прэса паведамляе, што ў апошнія часы ва Усходняй Беларусі штораз часьцей наглядаюцца тэрорыстычныя выступленьні насельніцтва супроць чырвонамаскоўскіх гнабіцеляў. Гэтак. у Віцебску чыгуначнік Архіп кінуў пад цягнік камуніста Чэпікава. Узноў-жа іншы работнік прабіў нажом нейкага Хітрева, камуніста-ўдарніка чыгуначнай майстроўні ў Віцебску. На станцыі Наева працаўнік яе Шамшура цяжка раніў селькора (карэспандэнт) Тормана (жыда). Гэныя акты тэрору ня можна лічыць за зьявішча прыпадковае, бо-ж, паводле тэй-жа прэсы, гэткія выступленьні наглядаюцца ў Случчыне і Меншчыне.

Арышт старшыні Пігулеўскага.

У Латвіі, у сувязі з апошнімі падзеямі, заарыштаваны грам. Пігулеўскі, старшыня Беларускага Аддзелу пры Міністэрстве Асьветы, сацыял-дэмакратызм якога быў магчыма за вельмі „чырвоны“. Адначасна з гэтым грам. Пігулеўскі звольнены з займаных становішч.

Для Беларускага Народу „віленскае пытаньне“ не істнуе.

„Для кожнага сьвядомага беларуса, які ўяўляе сабе вольную і незалежную Беларусь у прыроднаэтнаграфічных межах. разсяленьня беларускага народу, ніякага асаблівага пытаньня аб Вільні, ці то аб Віленшчыне, або наогул — віленскага пытаньня — ня істнуе: ёсьць толькі беларускае пытаньне“... („Iskry Skaryny“ № 3 студзень 1934 Praha). І такое становішча займае ўсё незалежнае беларускае грамадзянства. Падставаю для гэткага становішча зьяўляюцца сьведчаньні гісторыі і сучасная рэчаістасьць, гаворачыя зусім выразна аб прыроднай беларускасьці Віленшчыны і Горадзеншчыны, як інтэгральных частках адзінанепадзельнае, вялікае Беларусі. Аднак, знаходзяцца і сярод беларусаў адзінкі, якія пад рознымі наміткамі і рознымі спосабамі намагаюцца выступіць у абарону гэнага няістнуючага для нас, беларусаў, „віленскага пытаньня“. Маем тут на ўвазе „Беларускую Крыніцу“. У № 18 сваёй перадавіцы яна, нібы выказываючы сваю гарачую і вялікую руплівасьць аб дабры Беларускага Народу, урэшце кажа: „для Беларусаў-жа было-б пажадана, каб Літва дастала з Вільняй магчыма найбольшую беларускую тэрыторыю“. Кожны чалавек можа мыляцца, можна было-б на хвіліну і гэнае выступленьне „Бел. Крыніцы“ палічыць за мімавольную памылку. Але вось, у № 20 гэтае часопісі мы чытаем яшчэ адну перадавіцу ў тэй-жа самай справе, якая ўсёцэла пацьвярджае раней ужо сказанае. Ня маем падставаў каб уважаць палітыкаў з „Бел. Крын.“ за наіўных ці малаграматных і таму, прыняўшы яшчэ пад увагу ўсе іх папярэднія выступленьні, мусім толькі сьцьвердзіць, што ўсе гэныя выступленьні ніякім чынам ня можна ўважаць за памылку; маем тут дачыненьне з зусім сьведамай акцыяй, надзвычай пэрфіднай па сваей тактыцы і ў прынцыпе скіраванай супроць ідэі непадзельнасьці і самастойнасьці беларускае нацыі. Дзеля гэтага, лічым сваім нацыянальным абавязкам зьняць з гэнай процібеларускай акцыі прыгожую маску „ў імя незалежнасьці Беларусі“, выказываючы свайму народу яе сапраўдны воблік.

Затрымаемся на перадавіцы, зьмешчанай у № 20 „Бел. Крын.“ Вось-жа аўтар яе, даючы адказ на пытаньне, чаму беларусам „магло-б быць лепш знайсьціся ў межах літоўскай дзяржавы“, — піша, што „каб адказ быў ясны і просты, трэба цяперашнюю сапраўднасьць беларускую разглядзець... не адрываючы яе ад *гістарычнага грунту*“ (падкр. „Бел. Крын.“). Паводле гэнага «гісторыка» ўспомнены «гістарычны грунт» выглядае наступна. Пачынаючы ад XVI ст. палякі, а пазьней і расейцы, вядуць змаганьне за Беларусь, намагаючыся кожны сабе падпарадкаваць яе ды засыміляваць. Пасьля сусьветнае вайны збуджаецца беларускі рух, які «папаў... пад удары іхнага дзяржаўнага і недзяржаўнага апарату». На гэтым „Бел. Крын.“ будуе такі «высакалёгічны» выснаў: «дзеля гэтага мы заўсёды цьвердзілі і цяпер цьвердзім, што беларусы ня могуць абапёрціся на Польшчу або на Расею, як на сваіх прыродных прыяцеляў... але павінны пашукаць сабе іншай апоры і гэтай апорай з бліжэйшых суседзяў можа быць Літва»...

Сьцьвярджаем, што паны «гісторыкі» зусім разьмінаюцца з гістарычнай праўдай, якая канкрэтнымі фактамі (гл. «Беларусь Працы“ № 4) кажа, што Літва гэта такі самы наш «прыродны прыяцель» і гэткія самыя мае даньня каб быць нашай апорай, як і Польшча ці Расея. Ня лепш выглядае і «цяперашняя сапраўднасьць».

Хай сабе, Расея і Польшча нашы ворагі, якія таму, зразумела, нічога нам не даюць, а вось Літва наш «прыродны прыяцель». Як ведаем, сяньня ў Літве пражывае 40 тысяч беларусаў, пераважна там-жа радзіўшыхся а знача не эмігрантаў. Вось-жа, пытаем «Беларускую Крыніцу» публічна, што мы, Беларусы, атрымалі ад гэнага «прыроднага прыяцеля» за 16 гадоў *яго незалежнасьці?*

15-га лістапада 1932 г. Беларускае Культурна - Прасьветнае Т-ва ў Літве падало літоўскаму ўраду ў Коўне мэмарндум, дзе чытаем: «у Коўне быў з'арганізованы Бел. Нацыянальны Камітэт, які меў на мэце прадстаўляць інтарэсы беларускага грамадзянства Літвы... літоўскі ўрад... закрыў і гэтую лёяльную да Літвы інстытуцыю... у незалежнай Літве дасюль няма а ніводнае пачаткавае школы для беларускіх дзяцей... ад беларусаў адабраны землі, набытыя імі... беларусы падпарадкаваны закону аб расейскіх колёністах на Літве“... Часопісь «Беларуская Школа ў Латвіі» (1933), добра паінфармаваная аб жыцьці беларускім у Літве, ня раз піша: «давaліся беларусом розныя абяцаньні, падкрэсьлівалася вялікае значаньне беларуска-літоўскага паразуменьня і сяброўства, а калі справа дайшла да практычнага здаваленьня культурна-асьветных патрэб бел. нацыянальнае меншасьці ў межах сучаснае Літвы, дык усе прыгожыя словы аб братэрскім паразуменьні асталіся... толькі словамі... ігнаруюцца цалком патрэбы бел. меншасьці ў сучаснай Літве...» (№ 5/22), «ніводная бел. школа ў Літве да гэтага часу ўрадам літоўскім яшчэ не адчынена.. высьветліліся дужа агідныя адносіны і паводзіны... літоўскіх урадоўцаў да бел. меншасьці“... (6/23), „ня гледзячы на розныя прыгожыя словы аб беларуска-літоўскім братэрстве, беларусы ніяк ня могуць дабіцца задаваленьня сваіх культурна-асьветных патрэб“... (№ 7 28). Латвійская газэта „Pehdeja Brihdi“ № 292 за 1934 г. сьцьвярджае, што вучыцялёў, якім удалося запісацца беларусамі, ёсьць у Літве ўсяго толькі шасьцёх, новых не дапушчаюць а старых змушаюць пераходзіць на эмэрытуру. Прэса Ковенская (з дн. 24.IV.34 г.) абвесьціла статыстычныя дадзеныя, паводле якіх у пачатку бягучага школьнага году ў Літве было гэтулькі меншасьцявых школ: жыдоўскіх — 128, нямецкіх—23, латвійскіх—11, польскіх—29, расейскіх — 4, мяшаных—20 і ніводнае беларускае, хоць-жа ў гэтым кірунку было паложана шмат стараньняў. Як бачым, нават ворагі літоўскія—немцы і палякі — маюць свае школы і атрымліваюць дзяржаўныя дапамогі, у той час як мы, «прыродныя прыяцелі», ня маем права адчыніць

І да палянафільства трэба падыходзіць больш ідэйна.

У папярэднім нумары мы сказалі, што „кожнае «фільства» выплывае з жаданьня людзей, каб шляхам згоднага паразуменьня вырашыць узаемна-нацыянальныя адносіны". Сяньня гэнае пытаньне пастараемся спрэцызаваць крыху дакладней, каб затым ужо на фоне гэтага зразумець сапраўднае назначэньне і магчымасьці палянафільства. Перадусім, трэба сказаць адразу, што ня ўсе разумеюць «фільства» як імкненьне да наладжаньня згоднага паразуменьня і суадносін. Часта «фільства» ўжываецца як сродак паступовае дэнацыяналізацыі таго ці іншага народу. Аднак, дзякуючы таму, што ў гэным выпадку «фільства» сваімі аканчальнымі вынікамі пераважна перакрэсьлівае справу паразуменьня, і наадварот, распалівае толькі яшчэ вялікшую ненавісьць і антаганізмы, сапраўдныя палітыкі гэткае «фільства» адкідаюць. Адкідаем яго і мы, а калі і гаворым аб «фільстве», то маем тут на ўвазе толькі тое, якое якраз і „выплывае з жаданьня людзей, каб шляхам згоднага паразуменьня вырашыць узаемна-нацыянальныя адносіны". Магчыма, нам могуць паставіць закід, што як мы, нацыяналісты, можам прызнаваць і гаварыць аб «фільстве». На гэта мусім адказаць наступным. Нашымі суседзямі, намі найбольш зацікаўленымі, зьяўляюцца літвіны, маскалі, палякі і ўкраінцы. Дзякуючы гэтаму, на беларускім грунце, незалежна ад таго, ці мы, беларусы, гэта хочам ці ня хочам, будуць заўсёды істнаваць пытаньні літвафільства, масквафільства, палянафільства і ўкраінафільства. Бязумоўна, усе гэныя фільствы ў вольнай Беларусі будуць разглядацца зусім у іншай плошчы чым сяньня. Іх сталая наяўнасьць у нашым грамадзкім і палітычным жыцьці і змушае нас з імі лічыцца, і гэта асабліва сяньня, як з явішчамі жывое рэчаістасьці. Па другое, фільства — гэта жаданьне згоднага паразуменьня, з якога аўтаматычна і пасьлядоўна мусяць выплысьці пэўныя хоць можа і мінімальныя, але рэальныя прызнаньні тых ці іншых правоў, што, у свой чарод, ужо раўназначна здабыцьцю пазытыўнага ўкладу-цагліны пад будуючыйся хорам беларускае самастойнасьці. А для нас, нацыяналістаў, якраз-жа кожная гэткая цагліна сяньня мае абсалютна вялікшую вартасьць ад усіх тэарытычна-шаблёных развагаў дробнамяшчанскага разуменьня нацыяналізму.

Гаворучы аб «фільстве», трэба памятаваць, што ёсьць «фільства», «фільства» і «фільства», г. зн. што пад паняцьцем «фільства» могуць хавацца тры розныя рэчы, а гэта з увагі на дзейнасьць і маральны бок „фільствуючых".

У першым выпадку, найбольш чэсным і ідэйным, група пэўнага „фільства", дапусьцім група беларускага-палянафільства імкнецца, ні на хвіліну неадмаўляючыся ад незалежнасьці і непадзельнасьці Беларусі, рэчова і зусім ідэйна наладзіць падставы беларуска-польскага сужыцьця, а гэта шляхам аб'ектыўнага выказываньня ўзаемнае лучнасьці пад поглядамі гістарычна-геаграфічным, культурным, эканамічна-гаспадарчым ды палітычным і, урэшце, выказваючы, вынікаючыя з такое лучнасьці, рэальныя карысьці для абодвых народаў. На фоне гэтага агаворваная група палянафільства імкнецца шляхам мірным і магчымым пры стварыўшыхся абставінах вырашыць пытаньні закранываючыя інтарэсы беларускія і польскія, часта супрацьлежна з сабой разьмінаючыяся. І трэба сказаць, што ў атмасфэры ўзаемнага зразуменьня, калі не сымпатыі, куды хутчэй могуць быць разьвязаны і такія пытаньні, якія ў атмасфэры антаганізму і ўзаемнае ненавісьці выдаюцца папросту немагчымымі дзеля разьвязаньня. Пры так пастаўленай справе, бязумоўна, куды хутчэй здабываюцца і пазытыўныя вартасьці для справы беларускае незалежнасьці і трывалкія зрубы пад добрасуседзкае сужыцьцё з братнім народам. Зразумелым хіба будзе і тое, што гэная катэгорыя «фільства» зусім не патрабуе свае імкненьні і працы прыапранываць нейкімі штучнымі наміткамі радыкалізмаў ці чаго іншага. Наадварот, яно зусім адкрыта вызнае і прапаведуе свае погляды, гэткім чынам неабдурманіваючы ані свой народ, ані народ суседні.

У другім выпадку тое самае палянафільства можа вылівацца ў зусім іншых формах, калі пад ім будзе хавацца ўжо ня ідэйнае, з наяўнасьцю асабіста-нацыянальнае годнасьці і цывільнае адвагі, імкненьне да ўзаемнага паразуменьня, але звычайнае безамбітнае служальства, даходзячае і да ўласнага самазарачэньня, і да разьбіўніцтва. Вуснамі такога «фільства» гаворыць выключна толькі той, хто зьяўляецца пратэктарам гэнага «фільства». Ясна, з пагляду палітычнага і маральнага яно зьяўляецца вельмі нізкім. Бо, з аднаго боку, маем тут дачыненьне з без'ініцыятыўным і безамбітным служальствам, з другога боку фільствуючыя гэнай катэгорыі звычайна ашуківаюць ня толькі сваё грамадзянства, а гэта шляхам прыкрываньня сваей безхрабётнасьці рознымі эфэктоўнымі пёркамі, але ня менш цынічна ашуківаюць і грамадзянства падтрымліваючае данае «фільства». Справа тут у тым, што гэным «філам» ніхто ніколі ня верыць, ніхто з іх поглядамі ці пачынаньнямі, часам нават і вельмі слушнымі, ня чысьліцца. Уся іх дзеяльнасьць таму абапіраецца выключна толькі на бутафорных акцыях і настроях, што ніколі не дае найменшых карысьцяў ані для справы ўласнай, ані тым больш для справы ўзаемнага набліжэньня. Ва ўласным грамадзянстве засеіваецца толькі яшчэ вялікшая ненавісьць, у грамадзянстве небеларускім у выніку ўзгадоўваецца толькі пачуцьцё агіды і варожасьці.

У трэцім выпадку ўсё «фільства» зводзіцца да імкненьня як найвялікшае грашовае нажывы, словам, праходзіць яно выключна пад знакам — «лаві мамент». Для гэтай катэгорыі «філаў» інтарэсы беларускія, польскія, кітайскія ці хоць якія іншыя, маюць зусім аднолькавую цану. Праўда, што і тут мы пабачым прыгожыя пёркі, пэўныя „настроі" і „акцыі", аднак, дашуківацца тут тварэньня нейкіх пазытыўных карысьцяў, хоць для якое стараны, ці прымітыўнае этыкі, зразумела, ня прыходзіцца.

Калі цяпер прыняць пад увагу ўсё вышэй намі сказанае, то трэба з намі згадзіцца, што беларускае палянафільства ўсе свае дагэтулішнія разбіўніцкія намаганьні ды ўсю сваю ашук[illegible]чую бутафорыяду павінна рады[illegible]льна зьмяніць, калі яно хоць у [illegible]алой меры жадае дабра справе беларускае незалежнасьці і справ[illegible] ідэйнага беларуска-польскага сужыцьця, калі яно хоча карыстацца хоць мінімальнай павагай. Бязумоўна, палянафільства будзе заўсёды мець сваіх ворагаў, аднак і гэтыя тады будуць змушаны з ім паважна чысьліцца, але ўжо ня брыдзіцца, што тымчасам наглядаецца сяньня. Словам, палянафільства. пакольні яно ўжо істнуе, мусіць стацца ідэйнай і пазытыўнай працай а, як ведаем, перамагае заўсёды той, хто ў кожную хвіліну можа выказацца вялікшым капіталам пазытыўна-рэальных вартасьцяў. Гэтак ідэйная перамога беларускага палянафільства залежыць выключна ад яго самаго.

Ня можам незакрануць тут і справу апошніх падзеяў на ўлоньні сучаснае беларускае палянафільскае групы, бо гэная справа якраз толькі пацьвярджае правідловасьць выказаных намі поглядаў і падраздзелаў.

Кожны, хто хоць крыху калі глыбей прыглядзіўся гэнай групе і яе дзейнасьці, то для таго апошнія там падзеі не зьяўляюцца нечаканай неспадзеўкай. Перадусім, кідалася там у вочы тое, што ўся група—гэта была папросту канглёмэрацыя рознага тыпу самойлаў, людзей з разнабежнымі і часта сабе варожымі імкненьнямі, людзей нічога супольнага з беларускім рухам нямаючых і згуртаваных там бадай выключна з вырахункаў чыста матэрыяльных. Няменш характэрным было і тое, што цэнтральнай асобай у гэнай групе быў Антон Луцкевіч, чалавек, які ў нашым адраджэнскім руху хоць і здабыў калісь пэў-

---

хоць-бы школу прыватную. Як нашыя „прыродныя прыяцелі" заглядаюцца на нас, беларусаў, і як яны нас трактуюць, даволі толькі ўспомніць выступленьні (гл. „Бел. Працы" № 4) праф. Ст. Салкаўскіса, чым абуралася і сама „Бел. Крыніца", праф. Пакштаса або ўзноў апошняе выступленьне рэктара Ков. Унівэрсытэту, праф. Ромэра, які дня 20.IV.34 г., чытаючы на Унівэрсытэце рэфэрат і агаварываючы справу паняволеных народаў, сказаў між іншым гэтак, што народамі „такімі зьяўляюцца Украінцы, Русіны... і іншыя, знаходзячыяся пад уладай Палякоў, Расейцаў"... Словам, для гэных нашых „прыяцеляў" мы зьяўляемся ці-то „расейцамі," ці-то „русінамі", ці-то нават і літвінамі, але ніколі беларусамі. Вось-жа, няўжо „Бел. Крыніца" ўсё вышэй прыведзенае ўважае за праявы „прыродна-прыяцельскага" сэнтымэнту?

Тое, што толькі Літва, як наш „прыродны прыяцель", можа быць нашай апорай, «гісторыкі» з «Бел. Крын.» абасноўвываюць гэта яшчэ і тым, што вось «будучы з літвой... у граніцах даўнейшага В. Княства Літоўскага, Беларусь перажывала найбольшы росквіт свае культуры і народнасьці. Гэты росквіт заняпаў пасьля далучэньня да Польшчы, а потым да Расеі. З гэтага бачым, што польскі і расейскі нацыяналізмы найбольш небясьпечныя для істнаваньня беларусаў, як народу, і Беларусі, як дзяржавы». Перадусім, паны «гісторыкі» павінны ведаць тое, што яшчэ на некалькі вякоў да «будучы з Літвой», калі аб гэтай ніхто яшчэ нічога і ня ведаў, Беларусь перажывала куды вялікшы росквіт сваей культуры і народнасьці, а гэны росквіт у «будучы з Літвой» быў толькі натуральным адбрызгам таго першага росквіту. Сяньня, хоць-жа мы жывем і «пасьля далучэньня да Польшчы .. да Расеі», тым няменш, Беларусь перажывае як дагэтуль свой найвялікшы росквіт, і то ня толькі сваей культуры і народнасьці, але і незалежніцка-самастойніцкае ідэі. Словам, наш росквіт адбываецца сам па сабе, не патрабуючы быць і ў «будучы з Літвой». Урэшце ж, сяньняшнія 40 тысяч беларусаў і «будучы з Літвой» ніякага росквіту не перажываюць. Ізноў, калі мы, беларусы, з Літвой „прыродныя прыяцелі", то лёгічна што і нашы найвялікшыя ворагі — Польшча і Расея — паводле «Бел. Крын.»—ворагі супольныя. Тымчасам прафэсар Ков. Унівэрсытэту В. Чэпінскіс кажа гэтак («Rytas» № 101, травень 1934 г.): „Цэлая мінуўшчына гістарычная чаргі стагодзьдзяў беззапярэчна выказала, што найвялікшым ворагам народу літоўскага зьяўляюцца не Палякі ці Расейцы, але Немцы.

Прадэманстраваўшы гэткія амбонныя прыёмы лёгікі і аргумэнтацыі, з няменш амбоннай інтэрпрэтацыяй гісторыі, нашы „незалежнікі" ў другой палове сваей перадавіцы „усердно" даказываюць, што пераход пад Літву нічым нам не пагражае, бо-ж яна ані нашу мову, ані культуру ніколі ня зьлітоўшчыць. Бязумоўна, гэта шчырая і відавочная праўда; беларуса, гаворачы вульгарна, сяньня ўжо і сам чорт ня счорціць, дык тым больш ня зьлітоўшчыць яго літвін, а жыцьцё гаворыць, што наглядаецца якраз зусім адваротны працэс. Але справа тут зусім не ў „літоўшчаньні". Нашы „незалежнікі", выказываючы гэткую „руплівасьць" аб дабры беларускае мовы і культуры, адварочваюць увагу ад справы больш істотнай, якой зьяўляецца прыроднае літоўскае дзікунства, паказаўшае сябе за Вітаўта, сказываючаяся і сяньня на нашых братох з межаў сяньняшняе Літвы. Вось-жа, замест выказаць адсутнасьць гэнае небясьпекі, нашы „незалежнікі" ламаюцца ў адкрытыя дзьверы — даказываюць тое, што і бяз доказу зьяўляецца для ўсіх відавочным.

„Бел. Крын." (№ 22, 20. V. 34) неяк напісала, „што адносіны беларусаў да ўсіх іх суседзяў павінны апірацца ані па нейкай асаблівай любові да іх, ані ўзноў на ненавісьці, а толькі на праўдзе, справядлівасьці і на карысьці — з гэтуль вынікаючай — бел. народу". І тут мы мусім сьцвердзіць, што агаворваныя пролітоўскія выступленьні „Бел. Крын." якраз-жа апіраюцца не на праўдзе, справядлівасьці і карысьці, а выключна толькі на гэнай „асаблівай любові", ня брыдзячайся і звычайнай маной, лаянкай і недарэчнасьцямі. Для з'ілюстраваньня гэных апошніх, можа служыць яшчэ хоць-бы і такі сказ („Бел. Крын." № 18): „сягоньня ёсьць усе даныя, што Беларусы пад Літвой не асыміляваліся-б, нават калі-б да гэтага літоўская палітыка імкнулася, чаго аднак мы не спадзяёмся. Але для гэтага патрэба, каб у межах літоўскае дзяржавы аказалася ня жменька беларусаў а як найболш".

Ясна, беларускае грамадзянства не такое ўжо наіўнае, каб недацаніць належна ўсе гэныя „незалежніцкія" байкі «Бел. Крын.», усе яе „незалежніцкія" выступленьні. Адно і тут «Бел. Крын.» не траціць ані на хвіліну свайго рэзону і глупкавата даказывае, што, як кожны іншы народ, і Беларускі Народ у сваім незалежніцкім імкненьні мусіць шукаць сабе саюзьніка — апору, а гэткай якраз і ёсьць Літва, да якой, у імя гэнага імкненьня, і трэба далучыць Зах. Беларусь, калі-ж хто гэтаму супрацьстаўляецца, той „бароніць сучаснае палажэньне беларусаў пад Польшчай". Але і тут, гаворачы славамі „Бел. Крын.", трэба каб «нашы» літвафілы для памяці зарубілі сабе на насу тое, што беларускае грамадзянства зусім добра бачыць заходзячыя розьніцы паміж явішчамі — палітычная апора і «беззастенчывое» шабэсгойства. Падобна, выступаючы супроць літоўскага хіжацтва, ніхто гэтым і ня думае апраўдываць сучаснае палажэньне беларусаў пад Польшчай. Ды ўрэшце, ходзіць нам беларусам тут аб тое, каб не паўтарылася і з намі ведамая праўда аб веніку, які ніяк ня можна было зламаць зьвязаным ці вялікшымі пучкамі, і які вельмі лёгка быў зломлены, калі пачалі ламаць яго паасобнымі галінкамі ды невялічкімі пучкамі. Вось-жа, бяручы пад увагу гэную праўду і сапастаўляючы яе з выступленьнямі «Бел. Крын.», мы сьцьвярджаем, што яна вядзе замаскаваную акцыю, скіраваную, як мы ўжо сказалі, супроць ідэі непадзельнасьці і самастойнасьці беларускае нацыі. І гэную справу мы шырэй агаворым яшчэ ў наступным нумары.

ныя заслугі, аднак даўно ўжо іх перакрэсьліў сваей безхрабётнай палітыкай і асабліва, чаго яму маладая Беларусь і па сьмерці не даруе, сваім апошнім, славутным вызнаньнем — „polak-białorusin“. З другога боку, з усяе дзейнасьці гэтае групы адразу кідалася ў вочы тое, што яна ня мела акрэсьленае праграмы, ня была здольнай на стварэньне нават найменшых пазытыўных вартасьцяў, ці то для справы беларускага адраджэньня, ці то ўрэшце для справы беларуска-польскага сужыцьця. Уся яе дзеяльнасьць зводзілася да звычайнага разьбіўніцтва кожнага незалежніцкага імкненьня, да безаглядных лаянак сваіх праціўнікаў, да дзяціннага самахвальства і самаадарацы, да дурманеньня беларусаў і палякоў вельмі плыткімі ды яшчэ больш пустымі наперадаўскімі радыкалізмамі і цэнтрасаюзнымі бутафорыямі. Зразумела, што ўся гэная бязідэйнасьць не магла вытварыць нутраное спайкі ў гэтай групе, не магла ёй даць і маральнага крэдыту з боку тутэйшага беларускага грамадзянства і народных масаў. Вельмі характэрна, што А. Луцкевіч і яго адваліўшыйся дыктатарскі штаб, калі верыць ходзячым чуткам, сяньня ўжо намагаецца навязаць зносіны з яшчэ так нядаўна і безаглядна ім змаганым літвафільствам. І з гэтага таксама бачым, што як далёка гэныя людзі стаялі ад ідэйнага разуменьня сваей учарашняй дзейнасьці.

Канчаючы, трэба сьцьвердзіць, што першыя крокі навонкавай дзейнасьці сяньняшняй групы Р. Астроўскага выказалі пэўны здаровы зрух у кірунку ідэйнага разуменьня свайго назначэньня. Можна заўважыць, што гэная група хоць можа сяньня здавалася бы і стаіць яшчэ на бездарожжы, аднак ужо зусім выразна накіроўваецца на шлях пазытыўнае працы. Можна быць ворагам Р. Астроўскага, але, гаворучы аб'ектыўна, трэба прызнаць яго арганізацыйныя здольнасьці і працаздольнасьць. А прыняўшы гэта пад увагу, можна сьмела сказаць, што перамога групы Р. Астроўскага залежыць выключна ад яе самой. Трэба толькі — адкрыта і ідэйна падыйсьці да прадузятай справы, палянафільства павінна стацца чэснай і пазытыўнай працай, і напэўна гэткім шляхам асягнуцца відавочныя карысьці і для справы беларускага адраджэньня, і для справы ідэйнага набліжэньня народаў беларускага і польскага.

Праспэкт Завочных Курсаў

дзеля арганізацыі збору мядова-лекарскіх зёлак, ладжаных Беларускім Каапэратыўным Таварыствам „ПЧАЛА“ Wilno, Królewska 3-8.

Мэта курсаў. Завочны курс дзеля арганізацыі збору мядова-лекарскіх зёлак мае на мэце даць адпаведную веду тым людзям, асабліва спаміж нашай вясковай безработнай інтэлігэнцыі, якія выкарыстоўваньнем дзіка растучых лекарскіх зёлак хацелі-б палепшыць свой быт і быт бяднейшых сялян сваей ваколіцы.

Час навукі разьлічаецца на 3 тыдні. Праграма абымае 9 лекцыяў, якія будуць высылацца раз у тыдзень партыямі па 3 лекцыі ў кожнай.

Плата. Навука бясплатная, толькі як зварот друку, паперы і паштовых расходаў кожны з курсантаў павінен унясьці 3 залатоўкі за ўвесь час трываньня курсаў.

Падрабязная праграма.

1-я лекцыя.

1) Гісторыя ўжываньня зёлак у лячэньні.
2) Прылады да зьбіраньня зёлак.
3) Пара і спосабы зьбіраньня паасобных частак расьціны.

2-я лекцыя.

1) Арганізацыя зборных пунктаў.
2) Прылады да сушэньня.
3) Спосабы сушэньня.

3-я лекцыя.

1) Перахоўваньне сухіх зёлак.
2) Перасылка.
3) Варункі аплатнасьці.

4, 5, 6, 7, 8 і 9-я лекцыі

абымуць падрабязныя апісаньні зёлак найбольш у нас спатыканых і маючых найбольшае запатрэбаваньне ў гандлі.

Кіраўніцтва курсаў.

Апошнія весткі.

Маскоўскі карэспандэнт расейскай-эміграцкай часопісі „Сацыялістычны Вестнік“ піша, што ў Саветах пачалі распашырацца варожыя Марксу настроі. У савецкіх публічных інстытуцыях штораз менш вывешываюцца яго партрэты а нават часта дэманстрацыйна зьнімаюцца. Вялікай папулярнасьцю, а хутчэй прымусовасьцю, карыстаюцца партрэты Сталіна і Варашылава.

——

Апошнімі часамі Японія пачала завіхацца каля Кітаю, намагаючыся ўтварыць агульнаазыятыцкі саюз пад поклічам „Азыя для азыятаў“. Дзеля таго, што гэтаму супрацьстаўляецца чырвоная Масква, Японія пачала навязываць больш блізкую лучнасьць з Турцыяй, Нямеччынай і Польшчай, каб гэткім чынам акружыць Маскоўшчыну. Чырвоныя палітыкі перапалоханы гэтым не на жарты, тым больш, што ім не ўдалося паразумецца з Амэрыкай, якая ўбачыўшы магутнасьць Японіі, пачынае свае адносіны да яе зьмяняць.

——

У Амэрыцы арыштаваны прадстаўнік чырвонамаскоўскага Амторгу (установа гандлю з Амэрыкай) жыд — Буртон, якога абвінавачываюць у выпуску фальшывых грошаў на агульную суму 100 тысяч даляраў. Буртон да віны прызнаўся.

——

Уначы з 15 на 16 траўня ў цэлай Латвіі абвешчана ваеннае палажэньне, якое мае трываць шэсьць месяцаў. Гэты крок латвійскага ўраду быў выкліканы, у першую чаргу, намаганьнем латвійскіх нацыяналістаў правесьці дзяржаўны пераварот і захапіць у свае рукі ўладу. Латвійскія нацыяналісты, у склад каторых уваходзяць былыя жаўнеры вызваленьня Латвіі, карыстаюцца шырокай папулярнасьцю і падтрыманьнем усіх слаёў насельніцтва не выключаючы нават і сучаснай арміі. Нацыяналісты імкнуцца да ачысткі Латвіі ад розных „чырвоных“ уплываў і разьвіўшагася партыйніцтва, супроць чаго латвійскі ўрад дагэтуль ня мог заняць належнага становішча. У сувязі з абвешчаньнем ваеннага палажэньня па ўсей Латвіі адбыліся масавыя арышты і рэвізыі, падчас якіх знойдзена было шмат аружжа, спынена выдавецтва блізу 20 газэт. Трэба думаць, што і пры ўсім гэтым сучасны ўрад латвійскі доўга няўтрымаецца.

——

Вызвольна самастойніцкі рух захапіў сабой і народ арабскі. Трэба ведаць, што дагэтуль Арабія была падзелена на некалькі частак быццам і самастойных, аднак усё-цэла залежных ад Англіі, якая гэныя распадзелы штучна падтрымлівала, цягнучы з гэтага вялікія матэрыяльныя карысьці. Зразумеўшы, урэшце, у чым крыюцца прычыны паняволеньня ды вызыску, народ арабскі апошнімі часамі прыступіў да аружнае барацьбы за злучэньне і самастойнасьць сваіх зямель. На чале ўсяго гэнага руху стаіць вялікі арабскі павадыр і нацыяналіст Ібн Сауд з племям Вагабітаў, найбольш нацыяналістычна настроенай часткай арабскага народу. Ібн Сауд ужо здабыў некалькі гарадоў і таму трэба думаць, што рана ці позна, але Арабія ўрэшце здабудзе і сваю поўную непадзельнасьць ды незалежнасьць.

——

У Лінцэне (Аўстрыя) адбылася ў чэсьць аўстрыйскага канцлера Дольфуса бурная маніфэстацыя 60 тысяч сялян. Дольфус сказаў вялікую прамову, у якой зазначыў, што пасьля таго, як ён разагнаў чырвонамаскоўскіх агэнтаў і даў належны адпор нямецкаму захопніцтву, гаспадарчы стан Аўстрыі куды палепшыўся, адных толькі безработных зьменшылася на сто тысяч чалавек.

——

У межах сяньняшняе Чэхаславаччыны пражывае і народ славацкі, маючый сваю собскую мінуўшчыну і культурную самастойнасьць. Славакі ўвесь час дамагаюцца для сябе палітычна-культурнай аўтаноміі, рашуча супрацьстаўляецца чаму чэхаславацкі ўрад. У сувязі з гэнымі дамаганьнямі ў палове траўня ў чэскім ўнівэрсытэце (Браціслава) студэнты славакі выклікалі вялікія забурэньні, зьліквідаваныя толькі пры памачы паліцыі.

ХРОНІКА

Лекцыя праф. Галкоўскага. 5.V.34 у залі беларускае гімназіі ў Вільні праф. Галкоўскі прачытаў у беларускай мове лекцыю аб Ст. Манюшцы, вялікім песьняру, які выйшаў з нетраў нашага народу. Лекцыя ілюстравалася выступленьнямі салістаў і сьветлавымі абразамі. Пяялі гр. гр. Рэўкоўскі (барытон), Плееўская (сапрана), Цумфт (раяль) і Тэльмашэўскі (віалёнчэля), акампаньяваў салістам сам праф. Галкоўскі.

Лекцыя Т-ва Беларусаведы. 6 V.34 г. У Т-ве Прыяцеляў Беларусаведы адбылася чарговая навуковая зборка, на якой гр. М. Мілючанка прачытала лекцыю на тэму: „Справа Сьвідрыгайлы ў сьвятле гістарычнай літэратуры“.

Угодкі сьмерці К. Сваяка. 7. V. 34 г. прыпадалі 8-мыя ўгодкі сьмерці Казімера Сваяка, ведамага беларускага паэты. З нагоды гэтага ў касьцеле сьв. Міколы адбылося хаўтурнае набажэнства, на якое зыйшлося шмат нашага грамадзянства.

Сход Бел. Дабрадзейнага Т-ва. У суботу 26 траўня адбыўся чарговы гадавы сход Бел. Дабрадзейнага Таварыства.

Лекцыя ў Віл. Ад. БІГіК. 12. V 34 у памешканьні Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры абс. М. Пяцюкевіч прачытаў лекцыю на тэму: „Адам Гурыновіч як беларускі этнаграф“.

Прыймо ў Віл. Бел. Гімназію. Беларуская Дзяржаўная Гімназія ў Вільні распачала прыймо заяваў ад жадаючых паступіць у гімназію вясною. Экзамены ўва ўсе клясы адбудуцца 15 і 16 чэрвеня с. г. Пры гімназіі ёсьць інтэрнаты для хлапцоў і дзяўчат. Адрас гімназіі—Wilno, Ostrobramska 9.

Камісія Помачы Галадаючым. У Вільні ўтварылася Камісія Помачы Галадаючым Беларусам пры Рэдакцыі. „Самапомачы“ (Wilno Połocka 4-10) Камісія гэная мае да распадзелу сярод галадаючых беларусаў 2500 зал. Просьбы аб дапамозе мусяць быць зложаны не пазьней як да 3 чэрвеня с. г. Пасьведчаньне аб незаможнасьці павінна быць зроблена якой колечы беларускай арганізацыяй, або асобай ведамай з карыснай працы для Беларусаў.

Ахвяры для Бел. Гімназіі. На карысьць незаможных вучняў Віленскай Беларускай Гімназіі былі апошнімі днямі зложаны наступныя ахвяры: п. Віленскі Ваявода—1.000 зал., Яго Найасьвяшчонства Архіеп. Хвядос—20 зал., пасол Ярэміч — 50 зал., гр. гр. І. Галяк—10 зал., Я. Бэкіш—10 зал., Т. Вернікоўскі—3,50 зал., Ф. Умястоўскі — 2 зал., М. Сенкевіч — 2 зал., Э. Будзька—2 зал.

Гадавы сход БНК. 23-га траўня 34 г. адбыўся гадавы сход Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Вільні. Нававыбраны Урад Камітэту складаецца з наступных асоб: старшыня—Я. Пазьняк, І віцэ-старшыня—В. Багдановіч, ІІ віцэ-старшыня—М. Манцевіч, сэкрэтар—Ул. Казлоўскі і скарбнік — А. Клімовіч.

Матура ў Віленскай Беларускай Гімназіі. Учора 25 V г. г. адбыолся паседжаньне Пэд. Рады ў справе дапушчэньня вучняў VIII кл. да матуральных экзаменаў, якія пачнуцца 4 чэрвеня г. г.

Лік вучняў VIII кл.—24 асобы.

АДКАЗЫ.

„Беларуская Школа“, Латвія. Абяцанага дагэтуль не атрымалі. Ліст высылаем адначасна.

„Iskry Skaryny“ Чэхаславаччына. Скіравалі, пасылаем.

Ад Рэдакцыі.

З прычын тэхнічных Рэдакцыя не змагла зьмясьціць у гэным нумары артыкулы:

1. Агляд замежных беларускіх часопісяў („Іскры Скарыны“—Чэхаславаччына і „Gudu Centras—Беларускі Асяродак“—Літва).

2. Агляд шляхоў барацьбы беларускага руху ў Літве.

Пералічаныя артыкулы Рэдакцыяй прыняты і будуць зьмешчаны ў наступным нумары.

Ад адміністрацыі.

Просім нашых чытачоў аплаціць належную плату прынамсі за 5 нумароў наперад. У праціўным выпадку наступны нумар атрымаюць толькі тыя, хто аплоціць.

Рэдактар-Выдавец **С. Сарока.**

Друк. Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.